

Evaluering af forsøg med tilskud til elevers indkvartering på kostafdelinger under praktik i tyndt befolkede områder

Rapport

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Evaluering af forsøg med tilskud til elevers indkvartering på kostafdelinger under praktik i tyndt befolkede områder

---

1	Resumé	4
----------	---------------	----------

2	Baggrund og formål	8
2.1	Formål med evalueringen	8
2.2	Deltagere i forsøgsordningen	9
2.3	Evalueringsens datagrundlag	10
2.4	Organisering af forsøgene på skolerne	12

3	Karakteristik af eleverne i forsøgene	13
----------	--	-----------

4	Skolers og virksomheders brug af forsøgsordningen	16
4.1	Skolernes indsatser for at informere virksomheder om ordningen	16
4.2	Virksomhedernes kendskab til og brug af ordningen	17
4.3	Skolers information til elever og forældre	18
4.4	Udbredelse af kendskab til ordningen blandt elever på andre erhvervsskoler	19

5	Elevernes vurdering af forsøgsordningen	21
5.1	Elevernes begrundelser for at indgå i forsøgsordningen	21
5.2	Elevernes trivsel på kostafdelingerne	23
5.3	Nye krav til organisering af kostafdelingerne	26

---

1 Resumé

Denne evaluering samler op på erfaringerne med en række forsøg med tilskud til indkvartering af elever på en kostafdeling i deres praktikperioder. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemfører evalueringen for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK).

Baggrund og formål med evalueringen

Virksomheder i landdistrikter kan have vanskeligt ved at tiltrække unge under erhvervsuddannelse til praktikpladser og med at skaffe elever nok. Derfor er det med *Aftalen om vækst og udvikling i hele Danmark*¹ besluttet, at der skal gennemføres en forsøgsordning, hvor der ydes tilskud til, at elever med en uddannelsesaftale med virksomheder i landdistrikter kan indkvarteres på en kostafdeling på en erhvervsskole. Forsøgsordningen omfatter seks erhvervsskoler og har været gældende i perioden 2017-2019.

Formålet med evalueringen er at belyse følgende:

1. Hvilken betydning har forsøget med tilskud til indkvartering af elever med uddannelsesaftale for virksomhedernes mulighed for at tiltrække elever til praktikpladser i de pågældende lokalområder?
2. Hvilken betydning har muligheden for indkvartering på kostafdeling for elevers valg om at indgå aftale om virksomhedspraktik i et tyndt befolket område? Hvilke potentialer og barrierer vurderer eleverne, der er i denne sammenhæng?

Hovedresultater af evalueringen

Evalueringen viser, at forsøgene indtil videre har haft begrænset betydning for udbud og efterspørgsel på praktikpladser i de pågældende landdistrikter. Kun 35 elever har benyttet sig af forsøgsordningen fra forsøgsperiodens start i 2017 til august 2019².

Forsøgsordningen har dermed spillet en begrænset rolle for de deltagende skolars og virksomheders arbejde med at tiltrække flere elever til praktikpladser i landdistrikterne. De interviewede virksomheder og deltagende skoler har i forsøgsperioden generelt ikke haft problemer med at rekruttere elever til de lokale praktikpladser. Derfor har det heller ikke været nødvendigt for virksomhederne at bruge ordningen til at tiltrække nye eller andre typer af elever. Men virksomhederne peger

---

1 *Aftalen Vækst og udvikling i hele Danmark* blev indgået mellem regeringen, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti 9. februar 2016.
2 Forsøgsordningen fortsætter til udgangen af 2019, men data til denne evaluering er indsamlet i august 2019.

bredt set på, at der er et potentiale i at anvende ordningen fremadrettet. Elevernes ophold på kostafdelingerne har haft en positiv betydning for deres trivsel i praktikperioderne, og ordningen kan derfor markedsføres over for andre elever, der bor langt fra deres praktikvirksomhed.

Fremfor at tiltrække flere elever til praktikpladser i landdistrikterne har ordningen i højere grad været anvendt af elever, der allerede havde indgået en praktikaftale og allerede var i gang med at søge bolig langt fra deres oprindelige bopæl. Disse elever har valgt at indgå i ordningen for at få bedre boligforhold under deres praktik, fx i form af kortere transporttid til deres praktiksted samt et billigere alternativ til at bo i egen lejlighed.

På trods af at kun få elever har benyttet sig af ordningen, viser evalueringen, at den har haft positiv betydning for de elever, der har benyttet sig af den. Både virksomheder, skoler og eleverne selv vurderer, at ordningen i høj grad har understøttet elevernes trivsel i praktikperioderne, fordi de ved at bo på kostafdeling får et socialt fællesskab med andre unge og en mere struktureret hverdag, end hvis de boede alene. Samtidig har det at bo på en kostafdeling haft væsentlig betydning for, at flere af eleverne har kunnet få deres hverdag i praktikken til at hænge sammen. Fx pga. kortere transporttid til praktikstedet og en mindre presset økonomi.

Ordningen har ikke været afgørende for, hvor eleverne har søgt praktikplads

Evalueringen viser, at ordningen ikke har været afgørende for, hvor eleverne har søgt deres praktikplads langt fra deres bopæl. Da de deltagende elever søgte deres praktikplads, kendte de som udgangspunkt ikke til muligheden for at bo på kostafdeling med tilskud under praktikperioder. Derfor var elevernes udgangspunkt typisk selv at finde et sted at bo tæt på praktikvirksomheden, fx et værelse eller en lejlighed i byen, inden de hørte om muligheden for at bo på kostafdeling under praktikperioder. Eleverne har således først fået kendskab til muligheden for at bo på kostafdeling, efter de enten har søgt eller fået deres praktikplads langt fra deres oprindelige bopæl.

Mange af eleverne er blevet informeret om ordningen af en underviser eller en praktikpladsopsøgende medarbejder på deres skole eller er faldet tilfældigt over ordningen, fx via skolens hjemmeside i forbindelse med, at de har søgt bomuligheder. For de elever, der allerede boede på kostafdeling, da de fik deres praktikplads, har det typisk været lederen af kostafdelingen, der har informeret dem om, at de kunne blive boende under deres praktik.

Ordningen er vanskelig at udbrede til elever fra erhvervsskoler uden tilskudsmulighed

Forsøgsordningen har i begrænset omfang været anvendt ift. praktikpladsøgende elever fra andre erhvervsskoler end de, der har været med i forsøgsordningen, og det har været på elevernes eget initiativ. Det vil sige, at eleverne selv har opsøgt bomuligheder tæt på deres praktikvirksomhed og i den forbindelse er faldet over muligheden for at bo på kostafdeling med tilskud under praktikperioder. De praktikpladsopsøgende medarbejdere har typisk kun til opgave at finde praktikpladser til elever på deres egen skole, selvom elever fra andre erhvervsskoler kunne have behov.

En vurdering blandt de praktikpladsopsøgende medarbejdere er, at ordningen kan skabe en oplevelse af at være på "jagt" efter hinandens elever. Der er eksempler på elever, som i forbindelse med deres praktikperioder flytter ind på en kostafdeling på en anden skole end den skole, de er indskrevet på, og som vælger at skifte til den skole, som kostafdelingen hører til, for at bo på samme kostafdeling i både skole- og praktikperioder.

Eleverne har forskellige begrundelser for at indgå i forsøgsordningen

Eleverne har haft forskellige begrundelser for at gøre brug af ordningen. En af begrundelserne er, at der er mulighed for offentlig transport samt kortere transporttid fra kostafdelingen til deres praktiksted end fra deres oprindelige bopæl, typisk hos deres forældre. For andre elever har det været muligheden for at flytte på kostafdeling og blive en del af et socialt fællesskab med andre unge og undgå at føle sig ensom. En tredje begrundelse er muligheden for at flytte hjemmefra under ordnede forhold, fx fordi kostafdelingerne tilbyder en struktureret hverdag. Samtidig er der flere af de interviewede elever, der peger på, at det at bo på kostafdeling er et billigere alternativ til at bo i egen lejlighed.

Eleverne trives og er en del af det sociale miljø på kostafdelingerne

At bo på en kostafdeling kan i høj grad være med til at styrke elevernes trivsel og fastholdelse, mens de er i praktik, fremfor at de bor for sig selv. Det peger især lederne af kostafdelingerne på. Fx kan det være med til at styrke elevernes trivsel, at de på kostafdelingerne indgår i et socialt fællesskab med andre unge. Der er også eksempler på, at de ansatte på kostafdelingen kan medvirke til, at elever, der fx har behov for en mentor i praktikperioder, får tildelt en. Dog peger nogle elever på, at det kan være overvældende at skulle lære mange nye mennesker at kende i perioder af deres uddannelse, hvor de har kun lidt fritid og lange arbejdsdage. Dette har dog ikke haft en negativ betydning for deres praktikforløb.

Generelt peger de oplæringsansvarlige i virksomhederne på, at ordningen kan medvirke til, at de i højere grad kan fokusere på elevernes oplæring i praktikken, fordi de ikke skal bekymre sig om, hvordan eleverne har det, når de ikke er på arbejde. Det hænger sammen med, at eleverne indgår i et fællesskab med andre unge i deres fritid og dermed ikke føler sig ensomme uden for arbejdstiden. Det er ikke nødvendigvis tilfældet, når de unge vælger at bosætte sig alene i praktikperioderne, hvor de ikke nødvendigvis har et netværk af andre unge og voksne omkring sig uden for arbejdstiden.

Ophold i praktikperioder stiller nye krav til organisering af kostafdelingerne

Muligheden for at bo på kostafdeling i praktikperioder stiller en række ændrede krav til organisering af afdelingerne. Evalueringen viser, at når kostafdelingerne har elever boende i praktikperioder, er der behov for, at de fx har udvidede åbningstider, og at eleverne har mulighed for at spise på andre tidspunkter end de elever, der i gang med en skoleperiode. På trods af at ordningen stiller nye krav til organiseringen, vurderer lederne af kostafdelingerne, at det har været uproblematisk at finde løsninger på de nye krav, og de er generelt positive omkring at have elever boende, som er i deres praktikperioder.

Ifølge lederne af kostafdelingerne har det i enkelte tilfælde ikke været muligt at imødekomme elevens ønske om at bo på kostafdeling, idet der ikke var ledig værelseskapacitet.

Evalueringens datagrundlag

Seks erhvervsskoler har deltaget i forsøgsordningen, og evalueringen bygger på skolernes selvevalueringer³ og indberetning af elever i forsøgene⁴. Evalueringen bygger desuden på interviews med lederne af de seks deltagende skolars kostafdelinger, interviews med praktikpladsopsøgende medarbejdere på de seks skoler samt interviews med 17 af de 25 elever, der var en del af forsøgsordningen i 2019. Evalueringen bygger herudover på telefoninterviews med repræsentanter fra seks virksomheder, som enten har haft eller har en eller flere elever, der indgår i ordningen.

---

3 I selvevalueringerne er skolerne blevet bedt om at beskrive de udfordringer, som de er stødt på i forsøgsperioden, hvordan virksomheder og elever har fået kendskab til forsøgsordningen, samt de aktiviteter, som kostafdelingerne tilbyder.

4 Elevindberetningerne indeholder en opgørelse over antallet af elever, som har været og er en del af forsøgsordningen, elevernes uddannelse, aftaletype, hvorvidt eleverne bor på kostafdelingerne i praktikperioder, samt om de er indskrevet på den skole, som kostafdelingen hører under, eller en anden skole.

2 Baggrund og formål

Virksomheder i landdistrikter kan have vanskeligt ved at tiltrække unge under erhvervsuddannelse til praktikpladser og skaffe elever nok. Derfor er det med *Aftalen om vækst og udvikling i hele Danmark*⁵ besluttet, at der skal gennemføres et forsøg, hvor der ydes tilskud til, at elever med en uddannelsesaftale med virksomheder i landdistrikter kan indkvarteres med tilskud på eksisterende kostafdelinger på en erhvervsskole.

I perioden 2017-2019 gennemfører seks erhvervsskoler forsøg med at tilbyde elever, der indgår en praktikaftale med en virksomhed i et tyndt befolket område, mulighed for at bo på skolens kostafdeling under praktikperioder. Forsøget betyder, at elever kan bo på en kostafdeling under hele deres uddannelse, også selvom de ikke er indskrevet som elev på den erhvervsskole, som kostafdelingen hører til.

Forsøget skal afprøve, hvorvidt det bliver mere attraktivt for elever at indgå uddannelsesaftaler med virksomheder i tyndt befolkede områder ved at give elever med mere end fem kvarters transporttid til deres praktikplads kortere transporttid til praktikstedet samt muligheden for at blive en del af et attraktivt socialt miljø ved at bo på en kostafdeling. Elever, der er en del af forsøget, betaler under opholdet på kostafdelingen udelukkende bidrag for kost og logi.

2.1 Formål med evalueringen

Formålet med evalueringen er at belyse følgende:

1. Hvilken betydning har forsøget med tilskud til indkvartering af elever med uddannelsesaftale for virksomhedernes mulighed for at tiltrække elever til praktikpladser i de pågældende lokalområder?
2. Hvilken betydning har muligheden for indkvartering på kostafdeling for elevers valg om at indgå aftale om virksomhedspraktik i et tyndt befolket område? Hvilke potentialer og barrierer vurderer eleverne, der er i denne sammenhæng?

Evalueringen henvender sig til det politiske niveau som et bidrag til eventuelle ændringer af tilskudsordningen for elevers ophold på kostafdelinger under praktik.

Med det meget lave antal deltagende elever i forsøgene har evalueringen dog en begrænset udsigelseskraft ift. at belyse betydningen af en eventuel udvidelse af ordningen. Evalueringen kan give

---

⁵ Aftalen *Vækst og udvikling i hele Danmark* blev indgået 9. februar 2016 mellem regeringen, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, og Det Konservative Folkeparti.

nogle indikationer på ordningens betydning, men forsøget må gennemføres i større skala for at belyse egentlige virkninger og potentialer ved at yde tilskud til indkvartering på kostafdelinger i praktikperioder.

2.2 Deltagere i forsøgsordningen

Der har i forsøgsordningen været seks deltagende skoler, og i alt 35 elever har benyttet sig af forsøgsordningen fra forsøgsperiodens start i 2017 til august 2019⁶. Eleverne har været indskrevet på 17 forskellige uddannelser, herunder både merkantile og tekniske uddannelser.

I tabellen herunder ses et overblik over de deltagende skoler i forsøgsordningen samt omfanget af elever i forsøgsordningen på de enkelte skoler fra forsøgets start i 2017 til august 2019.

TABEL 2.1

Deltagende skoler og omfang af elever i forsøgsordningen

Deltagende skoler	Antal elever
EUC Nordvest	3
EUC Nord	6
Gråsten Landbrugsskole	4
UC Ringkøbing Skjern	14
UC Holstebro	7
Struer Statsgymnasium	1
Samlet antal	35

Kilde: Skolernes elevindberetninger.

Tabellen nedenfor viser en oversigt over de uddannelser, som eleverne, der har været en del af forsøgsordningen, er i gang med.

⁶ Forsøgsordningen fortsætter til udgangen af 2019, men data til denne evaluering er indsamlet i august 2019.

TABEL 2.2

Elevernes uddannelser

Uddannelsestype	Antal elever
Landbrug	7 elever
Vindmølleoperatør	6 elever
Smed	5 elever
Ernæringsassistent	2 elever
Kontor	2 elever
Murer	2 elever
Bager og konditor, Chauffør, Snedker, Finmekaniker, Gastronom, Grafisk tekniker, It-supporter, Industritekniker, Lager og logistik, Procesoperatør og Tømrer	1 elev er indskrevet på hver af de disse uddannelser

Kilde: Skolernes elevindberetninger.

Flest elever er i gang med landbrugsuddannelsen, hvor syv elever er indskrevet, seks elever er i gang med vindmølleoperatøruddannelsen, og resten er i gang med andre uddannelser.

2.3 Evalueringens datagrundlag

Denne slutevaluering er gennemført i perioden august-oktober 2019. Evalueringen bygger på følgende datagrundlag:

1. Elevindberetninger og selvevalueringer fra de deltagende skoler
2. Interviews med centrale aktører på de deltagende skoler med elevaktivitet
3. Telefoninterviews med oplæringsansvarlige i virksomheder
4. Telefoninterviews med ledere af kostafdelingerne og praktikpladsopsøgende medarbejdere på skoler uden elevaktivitet.

Elevindberetninger og selvevalueringer

Evalueringens datagrundlag udgøres blandt andet af de deltagende skolars elevindberetninger, som indeholder en opgørelse over antallet af elever, som har været og er en del af forsøget, elevernes uddannelse, aftaletype, hvorvidt eleverne bor på kostafdelingerne i praktikperioder, samt om de er indskrevet på den skole, som kostafdelingen hører under, eller en anden skole.

Evalueringen baserer sig desuden på selvevalueringer fra de deltagende skoler. I selvevalueringerne har lederne af kostafdelingerne på de deltagende skoler beskrevet erfaringer fra forsøget, de udfordringer, som de er stødt på i forsøgsperioden, arbejdet med at udbrede kendskabet til forsøgsordningen samt de aktiviteter, som kostafdelingerne tilbyder.

Besøg på skoler med elevaktivitet

Evalueringen bygger tilmed på besøg på de fire skoler, der havde elevaktivitet i august 2019. På hver skole har Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemført interviews med lederen af kostafdelingen, en praktikpladsopsøgende medarbejder, som har været involveret i at udbrede kendskabet til forsøget, samt fokusgruppeinterviews med i alt 17 elever, som boede på kostafdelingerne på datoindsamlingsdatoen. Nogle af de interviewede elever havde boet på kostafdelingen i en længere periode, mens andre netop var flyttet ind.

Interviewene med lederne af kostafdelingerne har haft fokus på tilrettelæggelsen af elevernes ophold på kostafdelingerne samt på, hvordan det er lykket at inkludere eleverne i det sociale miljø. Interviewene med de praktikpladsopsøgende medarbejdere har haft fokus på, hvordan elever og virksomheder er blevet informeret om forsøgsordningen samt medarbejdernes vurdering af ordningens betydning for virksomhedernes mulighed for at rekruttere elever.

Elevinterviewene har bidraget med viden om, hvilke overvejelser eleverne har gjort sig i forhold til valget om at indgå en uddannelsesaftale med en virksomhed i et tyndt befolket område, samt hvilken betydning muligheden for at bo på en kostafdeling med tilskud har haft for elevernes beslutning om at flytte ind på kostafdelingerne. Interviewene har desuden haft fokus på elevernes vurdering af at bo på en kostafdeling og indgå i det sociale miljø.

Telefoninterviews med oplæringsansvarlige i virksomheder

I evalueringen indgår også telefoninterviews med oplæringsansvarlige i seks praktikvirksomheder, som i forsøgsperioden har haft en eller flere elever fra forsøgsordningen i praktik. De interviewede praktikvirksomheder fordeler sig mellem de forskellige uddannelser, der indgår i forsøgene. Interviewene har bidraget med viden om, hvilken betydning ordningen har haft for efterspørgslen på praktikpladser, samt hvad virksomhederne har gjort for at tiltrække elever.

Telefoninterviews med medarbejdere på skoler uden elevaktivitet

EVA har gennemført telefoninterviews med lederne af kostafdelingerne samt med praktikpladsopsøgende medarbejdere på de to skoler, hvor der ikke har været elevaktivitet i 2018/19. Dette med henblik på at få indblik i tilrettelæggelsen af elevernes ophold på kostafdelingerne, og i hvordan det er lykkedes at inkludere eleverne i det sociale miljø på afdelingerne. Dertil med henblik på at få indblik i, hvordan de praktikpladsopsøgende medarbejdere har arbejdet med at informere om forsøgsordningen og deres vurdering af ordningens betydning for virksomhedernes mulighed for at rekruttere elever.

Projektgruppen

Evalueringen er udarbejdet af en projektgruppe med følgende deltagere:

- Konsulent Sonja Marie Staffeldt (projektleder fra september 2019)
- Konsulent Sara Jekes (projektleder indtil september 2019)
- Seniorkonsulent Sara Hach (projektleder indtil juni 2019)
- Juniorkonsulent Franciska Dis Brodersen.

2.4 Organisering af forsøgene på skolerne

Forsøgene har været forankret hos lederne af de respektive kostafdelinger på alle de deltagende skoler. Lederne af kostafdelingerne har på alle skoler fungeret som projektledere for forsøget og har haft det overordnede ansvar for implementering af forsøget. Herunder udbredelsen af information om forsøget til praktikpladsopsøgende medarbejdere på skolen, afdelingsledere, undervisere og studievejledere.

Det varierer blandt de deltagende skoler, i hvilken grad de praktikpladsopsøgende medarbejdere har været involveret i forsøget. På nogle skoler har lederne af kostafdelingen afholdt et møde i starten af forsøgsperioden, hvor de praktikpladsopsøgende medarbejdere er blevet præsenteret for ordningen og har fået udleveret materiale, som de kan bruge i dialogen med de lokale virksomheder. Herefter er de praktikpladsopsøgende medarbejdere blevet informeret løbende igennem uformelle snakke med lederne af kostafdelingerne.

Flere af lederne af kostafdelingerne har haft tæt kontakt med de praktikpladsopsøgende medarbejdere i det daglige arbejde med henblik på løbende at opgøre kapacitet og muligheder for at indkvartere elever på skolens kostafdeling i praktikperioder.

På de seks skoler, der deltager i forsøgsordningen, har direktionen primært været involveret i udarbejdelsen af skolernes ansøgning om at deltage i forsøget. Der er desuden eksempler blandt skolerne på, at direktionen har informeret om forsøget i virksomhedsfora.

3 Karakteristik af eleverne i forsøgene

Der har været et meget lille antal elever med i forsøgsordningen, idet kun 35 elever har benyttet sig af ordningen fra forsøgsperiodens start i 2017 til august 2019⁷.

Antallet af elever, der har gjort brug af ordningen, fordeler sig på 2018 og 2019, hvor der var hhv. 21 og 25 elever fordelt på alle seks skoler. Ingen elever gjorde brug af ordningen i 2017.

Tabellen nedenfor viser, hvor mange elever der har været indskrevet på ordningen for hver af de deltagende skoler i 2018 og 2019. Fem ud af de seks godkendte skoler har haft elever på ordningen i 2019, mens alle skolerne havde elever på ordningen i 2018. 14 ud af de 25 elever, der er indskrevet i 2019, er nye elever, mens de 11 resterende elever er fortsat med at bo på kostafdelingerne siden 2018. Længden på elevernes ophold på kostafdelingerne varierer. I forsøgsperioden har nogle elever boet på kostafdelingen i hele perioden, mens andre kun har boet der i kortere tid.

TABEL 3.1

Antal elever i 2018 og 2019, som har gjort brug af ordningen, fordelt på skoler

Deltagende skoler	Antal elever 2018	Antal elever 2019
EUC Nordvest	3	3
EUC Nord	2	5
Gråsten Landbrugsskole	4	0
UC Ringkøbing Skjern	7	10
UC Holstebro	4	6
Struer Statsgymnasium	1	1
Samlet antal	21	25

Kilde: Skolernes elevindberetninger.

⁷ Forsøgsordningen fortsætter til udgangen af 2019, men data til denne evaluering er indsamlet i august 2019.

I både 2018 og 2019 har flest elever benyttet sig af ordningen på UC Ringkøbing Skjern, hvor hhv. 7 og 10 elever har været en del af forsøget. Struer Statsgymnasium har haft mindst aktivitet med 1 elev i både 2018 og 2019.

De elever, der har været en del af ordningen, har tre forskellige profiler:

1. Elever, der bor på samme kostafdeling i skoleperioder og praktikperioder
2. Elever, der bor på skolens kostafdeling i praktikperioder, men tager skoleperioder på en anden skole og derved flytter ud af kostafdelingen i skoleperioder
3. Elever, der bor på skolens kostafdeling i praktikperioder, men på en anden skoles kostafdeling i forbindelse med skoleperioder.

Dette fremgår af tabel 3.2.

TABEL 3.2

Elevernes skole og kostafdeling

Er eleverne indskrevet på kostafdeling på egen eller anden skole?

Egen skole	Anden skole
20 elever	15 elever

Bor eleverne på kostafdelingen i skoleperioder?

Ja	Nej
16 elever	19 elever

Kilde: Skolernes elevindberetninger.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, bor 20 af de deltagende elever i deres praktikperiode på den kostafdeling, der hører til den skole, som de er indskrevet på. 15 af de deltagende elever er indskrevet på en anden skole end den, kostafdelingen hører til. Flere af skolerne dækker så store geografiske områder, at skolernes egne elever kan have mere end fem kvarters transporttid fra deres praktikvirksomhed til deres bopæl, og de er derfor berettigede til at gøre brug af ordningen i praktikperioderne. Tabellen viser desuden, at 16 af de deltagende elever bor på kostafdeling i både skole- og praktikperioder, mens 19 af de deltagende elever kun bor på kostafdeling i praktikperioder, og disse elever flytter således tilbage til deres lokalområde i skoleperioder eller bor på kostafdeling på den skole, de er indskrevet på.

Tabellen herunder viser de aftaletyper, som de deltagende elever har indgået med deres praktikvirksomheder.

TABEL 3.3

Elevernes aftaletyper

Ordinær aftale	Kort eller anden type aftale
32 elever	3 elever ⁸

Kilde: Skolernes elevindberetninger.

Næsten alle elever i forsøgsordningen har indgået ordinære uddannelsesaftaler med deres praktikvirksomheder. Dog har tre elever indgået en kortere aftaletype med deres praktikvirksomhed, herunder fx en kort aftale og en kombinationsaftale, og de er derved kun sikret tilskud til ophold på kostafdelingen i denne ene praktikperiode.

⁸ Ud af de tre elever har én elev indgået en kort uddannelsesaftale med sin praktikvirksomhed, og én elev har indgået en kombinationsaftale, mens det ikke fremgår af skolens elevindberetning, hvilket aftaletype den tredje elev har indgået med sin praktikvirksomhed.

4 Skolers og virksomheders brug af forsøgsordningen

Et af formålene med forsøgsordningen har været at styrke virksomhedernes mulighed for at tiltrække elever til praktikpladser i landdistrikter. Evalueringen viser, at forsøgsordningen blandt de deltagende skoler og virksomheder ikke har betydet en øget tiltrækning af elever til praktikpladser i de pågældende områder. Dette handler både om virksomhedernes og elevernes kendskab til ordningen.

Evalueringen viser, at de interviewede elever først har fået kendskab til ordningen, efter de enten har søgt eller fået deres praktikplads. Ordningen har således ikke været årsag til, at eleverne har søgt deres praktikplads, men den har vist sig at være et attraktivt alternativ til at bosætte sig alene.

De deltagende skoler har generelt gjort en indsats for at informere særligt de lokale virksomheder om ordningen løbende – dog især i opstartsfasen. Samtidig har skolerne i meget begrænset omfang promoveret ordningen til virksomheder på landsplan, fordi der ikke var afsat midler til markedsføring som en del af forsøgsordningen.

Til trods for at skolerne har gjort en indsats for at informere virksomhederne om ordningen, viser evalueringen, at de interviewede virksomheder generelt ikke har haft kendskab til ordningen, før de fik en elev, som var en del af den. Virksomhederne har i forsøgsperioden ikke haft problemer med at rekruttere elever. Derfor har det heller ikke været nødvendigt for dem at bruge ordningen til at tiltrække nye eller andre typer af elever. Men virksomhederne peger generelt på, at der er et potentiale i at videreføre ordningen, da den på længere sigt kan være et relevant værktøj i deres arbejde med at tiltrække elever.

4.1 Skolernes indsatser for at informere virksomheder om ordningen

Skolerne spiller en central rolle i at udbrede kendskabet til ordningen til relevante praktikvirksomheder. Det har været en barriere for skolernes arbejde med at informere virksomheder om ordningen på landsplan, at der ikke har været afsat midler til markedsføring som en del af forsøgsordningen.

Skolerne har haft fokus på at informere virksomheder om ordningen

Der har blandt de deltagende skoler været fokus på at informere virksomhederne om forsøgsordningen rettidigt og gennem et fælles materiale. Derfor udarbejdede lederne for de deltagende skolers kostafdelinger i starten af forsøgsperioden et fælles informationsmateriale omkring ordningen målrettet både skoler, virksomheder og elever. Skolerne sendte informationsmaterialet ud til alle landets erhvervsskoler samt til de lokale virksomheder. Forsøgsskolerne har desuden samlet taget kontakt til Dansk Industri og informeret om ordningen.

Både lederne af kostafdelingerne og de praktikpladsopsøgende medarbejdere gør opmærksom på ordningen, når de er i kontakt med virksomheder. Det gælder ifølge lederne både, når de er på besøg i en virksomhed eller taler i telefon med en virksomhed samt i større fora, hvor flere virksomheder er samlet, fx til uddannelsesmesser, i erhvervsnetværk og til møder i håndværkerforeninger. Skolerne har desuden gjort opmærksom på ordningen via deres hjemmesider og i nyhedsbreve. Når de praktikpladsopsøgende medarbejdere er i kontakt med virksomhederne, gør nogle af dem opmærksom på, at muligheden for tilskud til elevers indkvartering på en kostafdeling under praktikperioder er et af de redskaber, som kan skaffe elever til virksomhederne.

Lederne af kostafdelingerne har særligt informeret om ordningen i starten af forsøgsperioden. På trods af at virksomhederne er blevet informeret om ordningen, er både lederne af kostafdelingerne og de praktikpladsopsøgende medarbejdere efterfølgende blevet i tvivl om, hvorvidt informationen hænger ved eller forsvinder i anden information om fx reformtiltag, øvrige forsøgsordninger osv. De peger på, at det kræver en mere vedvarende og løbende indsats at informere om ordningen, for at den ikke bliver glemt. Både lederne af kostafdelingerne og de praktikpladsopsøgende medarbejdere vurderer, at det tager lang tid, før kendskabet til ordningen udbredes og hænger ved hos virksomhederne.

Skolernes ressourcer har begrænset arbejdet med at informere virksomheder om ordningen

Det har været en økonomisk udfordring for skolerne at udbrede kendskabet til ordningen på landsplan, fordi der typisk ikke har været afsat midler til markedsføring af forsøgsordningen. Ifølge lederne af kostafdelingerne kunne de have ønsket sig, at flere relevante aktører som Børne- og Undervisningsministeriet, arbejdsmarkedets parter og vejleder- og skoleforeninger havde spillet en større rolle ift. at markedsføre ordningen på landsplan over for virksomheder og arbejdsmarkedets parter, fx i de fora, hvor arbejdsgivernes interesseorganisationer er repræsenteret.

Det er desuden en udfordring at promovere kendskabet til ordningen i perioder, hvor der ikke er plads til flere elever på skolernes kostafdelinger. Med det antal elever, der har været en del af ordningen indtil videre, har det været muligt for kostafdelingerne at få plads til både de kostårselever, der er i deres skoleperioder, og dem, der er i deres praktikperioder. Dog har nogle af skolerne i perioder været tilbageholdende med at promovere ordningen over for virksomheder, fordi der ikke har været plads til flere elever på skolens kostafdeling. Hvis flere elever fremover benytter sig af ordningen, vil det kræve en udvidelse af værelseskapaciteten på nogle af kostafdelingerne.

4.2 Virksomhedernes kendskab til og brug af ordningen

Hvis virksomhederne aktivt skal bruge ordningen til at tiltrække flere elever til praktikpladser, er det vigtigt, at de kender til den og har behov for at kunne tilbyde elever muligheden. Evalueringen viser, at de interviewede virksomheder ikke har brugt ordningen som en måde at rekruttere elever på, både fordi de bredt set ikke har haft kendskab til ordningen, før de fik en elev, som var en del af den, og fordi de ikke har haft problemer med at få de elever, som de har brug for.

Virksomhederne har ikke haft problemer med at rekruttere elever

Baggrunden for igangsættelsen af forsøgene var, at det kan være vanskeligt for virksomheder i landdistrikter at tiltrække unge under en erhvervsuddannelse til praktikpladser. De interviewede virksomheder har dog i forsøgsperioden ikke haft problemer med at rekruttere de elever, som de

har brug for. Derfor har det heller ikke været nødvendigt for dem at bruge ordningen som en måde at tiltrække elever på.

De interviewede virksomheder har ikke gjort noget anderledes i forsøgsperioden, end de plejer, når de rekrutterer elever. Det vil sige, at de i høj grad rekrutterer elever lokalt – enten via stillingsopslag eller via skolen, som matcher dem med en elev. Virksomhederne har desuden ikke promoveret ordningen i stillingsopslag over for kommende elever og har derved spillet en begrænset rolle i at udbrede kendskabet til ordningen.

På trods af at skolerne har informeret virksomhederne om ordningen, gælder det bredt set, at virksomhederne først har fået kendskab til ordningen gennem den elev, de har i praktik, som er en del af ordningen. Virksomhederne kendte således ikke til ordningen, før de fik en elev, som er en del af den. Det gælder med undtagelse af én enkelt virksomhed, som ikke kan udelukke, at skolen havde informeret om ordningen, før de fik deres elev. Kun én elev fortæller, at hun har fået kendskab til ordningen igennem sin praktikvirksomhed. Det hænger sammen med, at virksomheden allerede havde kendskab til skolens kostafdeling, fordi virksomheden ligger på skolens matrikel. Eleverne har derfor ikke valgt deres praktikplads, fordi virksomhederne har promoveret sig på ordningen.

Det kræver en adfærdsændring hos virksomhederne at rekruttere elever geografisk bredt

Evalueringen viser, at virksomhederne ikke har markedsført sig gennem ordningen ud over deres lokalområde. Dette på trods af, at forsøgsskolerne peger på, at der er lokale virksomheder, som mangler elever inden for nogle af de brancher, som skolerne ikke uddanner elever til. Disse virksomheder ville kunne have haft gavn af at markedsføre ordningen til elever på andre erhvervsskoler end forsøgsskolerne. Lederne af kostafdelingerne peger på, at en geografisk bredere rekruttering af elever kræver en adfærdsændring hos virksomhederne. I dag rekrutterer virksomhederne typisk elever fra den skole, der er tættest på, når de mangler elever.

Flere af lederne af kostafdelingerne og de praktikpladsopsøgende medarbejdere peger på, at virksomhederne også skal benytte muligheden for at rekruttere elever gennem andre skoler end den skole, der er tættest på, hvis elever, der bor længere væk, skal tiltrækkes til ledige praktikpladser i landdistrikter.

På trods af at virksomhederne ikke har markedsført sig gennem ordningen, er det et udbredt perspektiv blandt dem, at der potentiale i at videreføre ordningen, da den på længere sigt kan være et relevant værktøj i deres arbejde med at tiltrække elever.

4.3 Skolers information til elever og forældre

Det er en forudsætning for brugen af ordningen, at elever og evt. forældre har kendskab til den. De fleste af de interviewede elever fortæller dog, at de først har fået kendskab til ordningen, efter de enten har søgt eller fået deres praktikplads. Ordningen har dermed ikke været årsag til, at eleverne har søgt den praktikplads, de har.

Ordningen har ikke været årsag til, at elever har søgt deres praktikplads

Eleverne har typisk fået information om muligheden for at bo på kostafdeling under praktikperioder i forbindelse med praktikpladssøgning, hvor medarbejdere på skolen, fx undervisere eller vejledere, har fortalt om ordningen. Eleverne er desuden blevet gjort opmærksom på ordningen, fordi de selv har søgt information om bomuligheder og mere eller mindre tilfældigt er faldet over ordningen via skolens hjemmeside, inforskærme eller opslagstavler på skolen, avisartikler, opslag på Facebook eller via informationsarrangementer med forældre. På nogle af skolerne er der desuden tilsendt informationsmateriale til forældre via e-boks samt informeret om ordningen i samtaler med forældre inden skolestart.

For de elever, der allerede boede på skolens kostafdeling, da de fik deres praktikplads, har det typisk været lederen af kostafdelingen, der har informeret dem om, at de kunne blive boende under deres praktik pga. ordningen.

Eleverne peger bredt set på, at de først har fået kendskab til ordningen, efter de enten har søgt eller fået deres praktikplads. På trods af at muligheden for at bo en kostafdeling med tilskud under praktik ikke er årsag til, at eleverne har søgt deres praktikplads, har ordningen, ifølge eleverne, været et godt alternativ til at bo alene og en væsentlig årsag til, at de har kunnet få deres hverdag i praktik til at hænge sammen.

Flere af de praktikpladsopsøgende medarbejdere understreger, at det fremadrettet vil være nødvendigt at informere eleverne om ordningen med jævne mellemrum i den periode, hvor de søger praktikpladser, så de i højere grad er opmærksomme på muligheden.

Ordningen appellerer til elever, der alligevel ønsker at flytte hjemmefra

Evalueringen viser, at ordningen ikke nødvendigvis appellerer til alle elever, men særligt til de elever, der alligevel er ved at flytte hjemmefra. Ifølge de praktikpladsopsøgende medarbejdere, lederne af kostafdelingerne og virksomhederne er det en vanskelig beslutning for mange unge at skulle flytte hjemmefra i en tidlig alder. Elever, der kommer direkte fra folkeskolen, er fx endnu ikke fyldt 18 år, når de påbegynder deres første praktikperiode. De er således relativt unge, når de skal i praktik for første gang, og mange ser det ikke som en mulighed at flytte langt væk hjemmefra for at komme i praktik. En barriere for brugen af ordningen har derfor været, at nogle af eud-eleverne er relativt unge, når de skal i praktik for første gang.

4.4 Udbredelse af kendskab til ordningen blandt elever på andre erhvervsskoler

Den meget lave elevdeltagelse i forsøgsordningen hænger også sammen med, at de deltagende skoler i løbet af forsøgsperioden har været tilbageholdende med at tiltrække elever fra andre erhvervsskoler til praktikpladser i deres område. Det skyldes blandt andet, at ordningen har vist sig at være medvirkende til, at elever flytter skole for at kunne bo på samme kostafdeling i både skole- og praktikperioder. Men der er på skolerne ikke et ønske om at tiltrække elever, der allerede er i gang med en uddannelse på en anden skole, af hensyn til relationen mellem skolerne.

De praktikpladsopsøgende medarbejdere arbejder kun på at finde praktikpladser til elever indskrevet på egen skole

Et af de forhold, som kan have haft betydning for, at forsøget ikke har tiltrukket flere elever, er, at de praktikpladsopsøgende medarbejdere typisk kun har til opgave at finde praktikpladser til de elever, der er indskrevet på deres egen skole. Når elever, der er indskrevet på skolen, ikke har behov for at bo på en kostafdeling i praktikperioder, arbejder de praktikpladsopsøgende medarbejdere ikke på at tiltrække elever fra andre erhvervsskoler. Fx har de praktikpladsopsøgende medarbejdere ikke været involveret i at rekruttere elever fra andre erhvervsskoler i landet i tilfælde, hvor de har haft kendskab til lokale virksomheder, der har manglet elever inden for brancher, som skolen ikke selv uddanner elever indenfor.

Selvom forsøgsskolerne har udsendt et fælles informationsmateriale målrettet alle landets erhvervsskoler i begyndelsen af forsøgsperioden, har de ikke gjort noget yderligere for at udbrede kendskabet til ordningen til elever på andre erhvervsskoler. Forsøgsskolerne er tilbageholdende med at informere om ordningen til elever på andre erhvervsskoler, fordi de ikke ønsker at blive anset for at "stjæle" hinandens elever. Det betyder, at lederne af kostafdelingerne og de praktikpladsopsøgende medarbejdere har holdt sig tilbage med at tage kontakt til skoler, der har elever i skolepraktik, for ikke at risikere, at eleverne efter at være flyttet ind på skolens kostafdeling i praktikperioder vælger at skifte skole.

Det har således været en barriere for en landsdækkende promovning og brug af ordningen, at der er et ønske blandt skolerne om at holde på egne elever. Lederne understreger, at Børne- og Undervisningsministeriet her kunne have spillet en større rolle, idet ministeriet har en anden legitimitet end skolerne ift. at promovere ordningen til erhvervsskoler på landsplan.

5 Elevernes vurdering af forsøgsordningen

Et af formålene med forsøgsordningen har været at gøre det mere attraktivt for elever at indgå praktikaftaler med virksomheder i tyndt befolkede områder. Evalueringen viser, at muligheden for at bo på en kostafdeling ikke har været en særlig årsag til, at eleverne har valgt en praktikplads langt fra deres hjem. De deltagende elever har derimod haft en række andre begrundelser for at vælge en praktikplads langt fra deres bopæl.

Eleverne trives på kostafdelingerne og er en del af det sociale miljø i det omfang, de selv ønsker og tager initiativ til det. På trods af at eleverne trives på kostafdelingerne, peger nogle dog på, at der kan være udfordringer forbundet med at bo sammen med elever, der er i gang med en skoleperiode og derfor har en anden hverdagsrytme end dem selv. Fordi hverdagen er anderledes for elever i praktik end for elever i skoleperioder, er der behov for, at kostafdelingerne tager højde for en række praktiske forhold som fx udvidelse af åbningstiderne og muligheder for at få måltider på andre tidspunkter.

5.1 Elevernes begrundelser for at indgå i forsøgsordningen

Evalueringen viser, at ingen af de elever, der har deltaget i forsøgsordningen, begrundet valget af praktikplads med muligheden for at bo på en kostafdeling i praktikperioder. De elever, der har indgået i forsøgsordningen, har haft andre begrundelser for at gøre brug af ordningen. Dels begrundelser, der knytter sig til valg af den specifikke praktikvirksomhed, dels begrundelser, der handler om at vælge at flytte hjemmefra.

På tværs af elevinterviewene fremgår tre forskellige hovedbegrundelser for, hvorfor eleverne har valgt en praktikplads langt fra deres bopæl:

1. De blev matchet med deres praktikvirksomhed via skolen
2. De havde tidligere været i praktik eller i brobygning i virksomheden
3. Det var en særligt attraktiv praktikplads.

For nogle af eleverne er der tale om en kombination af to eller flere af de tre begrundelser.

Elever, der er blevet matchet med deres praktikvirksomhed via skolen

Nogle elever bliver matchet med en praktikvirksomhed af en medarbejder på skolen – typisk er det en praktikpladsopsøgende medarbejder, der står for at lave matchet. Eleverne har valgt deres praktikplads, fordi en medarbejder på skolen har givet udtryk for, at eleven ville passe godt ind i den pågældende virksomhed. For de elever, der er blevet matchet med deres praktikvirksomhed via skolen, har der allerede været et samarbejde om udveksling af elever mellem skolen og den pågældende praktikvirksomhed.

Elever, der har valgt deres praktikplads, fordi de tidligere har været i praktik eller brobygning i virksomheden

En anden årsag til, at eleverne har valgt deres praktikplads, er, at de allerede havde erfaringer med at være i virksomheden. Fx har nogle elever valgt deres praktikvirksomhed, fordi de tidligere har været i et kortere praktikforløb i virksomheden, inden de er startet på deres erhvervsuddannelse. En af de deltagende elever har fx været i brobygning i 9.klasse, hvor han har lært sin praktikvirksomhed at kende. Eleven gik senere på en eud-linje i 10. klasse, hvor han var i en uges praktik i samme virksomhed. Efter han er startet på sin erhvervsuddannelse, har han fået en uddannelsesaftale med virksomheden. Elever, der har været i brobygning eller kortere praktikforløb, havde således allerede et kendskab til deres praktikvirksomhed, da de søgte deres praktikplads.

Elever, der har valgt deres praktikplads, fordi den var særligt attraktiv

En praktikplads kan være attraktiv af forskellige årsager. De elever, der har valgt deres praktikplads, fordi de finder den særligt attraktiv, begrundet det blandt andet med, at virksomheden har en opgaveportefølje, der gør det muligt at prøve kræfter med forskellige typer arbejdsopgaver. Fx har en ernæringsassistentelev valgt at flytte langt væk hjemmefra til fordel for sin praktikplads, fordi hun gerne ville arbejde i et stort køkken, hvor hun fik lov til at arbejde med en stor variation af opgaver inden for flere fagområder, fx slagter- og konditorfaget. Eleverne finder desuden en praktikvirksomhed attraktiv, når de har fået den anbefalet af familie, venner eller bekendte. Området, som virksomheden ligger i, kan også gøre, at eleverne finder praktikpladsen attraktiv. Der er eksempler på elever, der har valgt at flytte fra deres oprindelige bopæl pga. området, som praktikvirksomheden ligger i, fordi de søger mod en mindre by, hvor de er tættere på naturen i form af fx skov og strand.

Valg om at bo på en kostafdeling i praktikperioder

Forsøgsordningen er blandt andet iværksat for at give elever kortere transporttid til deres praktikvirksomhed, hvilket kan være med til at styrke deres tilknytning til og fastholdelse i uddannelsen. Det er dog ikke kun den kortere transport til praktikvirksomheden, der spiller en rolle for, om eleverne har valgt at gøre brug af muligheden for at bo på kostafdeling under deres praktikperioder. Det spiller også en central rolle, at det giver mulighed for at flytte hjemmefra i en længere periode under det, eleverne selv betegner som ”ordnede forhold”.

Eleverne angiver tre forskellige hovedbegrundelser for, at de har valgt at bo på kostafdeling, mens de er i praktik:

1. Mulighed for offentlig transport samt kortere transporttid til deres praktiksted
2. Mulighed for at indgå i et socialt fællesskab med andre unge og flytte hjemmefra under ordnede forhold
3. Mulighed for et billigere alternativ til at bo i egen lejlighed.

Mulighed for offentlig transport samt kortere transporttid til deres praktiksted

Det har været en væsentlig faktor for flere af elevernes beslutning om at bo på kostafdeling under praktikperioder, at der manglede transportmuligheder fra deres oprindelige bopæl til deres praktikvirksomhed. Eleverne peger særligt på, at en kortere transporttid til og fra praktikstedet gør, at hverdagen bliver mere overskuelig, når de møder tidligt om morgenen og får sent fri. For de elever,

der ikke har kørekort, er det afgørende, at der er offentlige transportmuligheder til praktikstedet fra kostafdelingen.

Mulighed for at indgå i et socialt fællesskab med andre unge og flytte hjemmefra under ordnede forhold

Det har haft stor betydning for flere af elevernes beslutning om at bo på en kostafdeling, at de har mulighed for at indgå i et socialt fællesskab med andre unge, at de bliver en del af et ungdomsmiljø og bor på en anden måde, end de har været vant til hjemmefra. For flere af eleverne har det været et attraktivt alternativ til at finde en lejlighed på egen hånd og bo alene. De fremhæver, at de gerne vil undgå at føle sig ensomme – særligt når de er langt væk fra familie og venner. Muligheden for at bo på kostafdeling og få et socialt netværk er derfor særligt attraktiv, når man som nogle af eleverne flytter langt væk fra familie og venner.

Muligheden for at flytte hjemmefra under kontrollerede og ordnede forhold med voksne, der står til rådighed, har været en væsentlig årsag til, at flere af eleverne har valgt at flytte på kostafdeling under deres praktik. Eleverne vurderer, at det at flytte på en kostafdeling er en tryk måde at flytte hjemmefra på. Det er særligt relevant for de elever, der flytter hjemmefra for første gang. Ifølge eleverne er det særligt fællesskabet med de øvrige elever, samt at der er voksne til stede, som de hæfter sig ved. De fremhæver desuden, at det er væsentligt for deres tryghed ved at flytte hjemmefra, at hverdagen er struktureret, og at der er rutiner for hverdagen, fx faste måltider, tilrettelagte sociale aktiviteter samt mulighed for at få hjælp til alt fra privatøkonomi til praktiske gøremål som tøjvask og rengøring.

For nogle af eleverne er det ikke alene muligheden for at flytte hjemmefra under ordnede forhold, der afgør deres valg om at flytte på en kostafdeling. For nogle elever gælder også et ønske om at komme væk hjemmefra og klare sig selv. Eleverne finder det af forskellige årsager attraktivt at komme væk hjemmefra og skulle prøve at stå på egne ben. For nogle elever er det udsigten til større selvstændighed, at komme væk fra ”sin gamle omgangskreds”, eller der kan være tale om familiemæssige forhold, som gør det vanskeligt at blive boende hjemme, fx pladsmangel eller konflikter med forældre.

Mulighed for et billigere alternativ til at bo i egen lejlighed

Der er blandt de deltagende elever flere, der peger på, at tilskud til kost og logi har stor betydning for beslutningen om at bo på en kostafdeling, mens de er i praktik. Den ydelse, eleverne betaler for at bo på kostafdelingen, giver for flere af eleverne luft i økonomien til at få råd til andre ting, fx at have egen bil eller tage hjem og besøge venner og familie i weekender og ferier.

Muligheden for at bo på en kostafdeling er særligt attraktiv for elever med praktikaftaler af kortere varighed og for eux-elever, som ligeledes er i praktik i kortere perioder, fordi det er en for stor økonomisk udgift for disse elever at skulle betale indskud til en lejlighed, som de kun skal bo i kortvarigt, inden de igen skal tilbage på skolen. For elever i korte aftaler eller delaftaler er det desuden attraktivt med en fleksibel ordning, fordi de ikke ved, om de skal flytte praktikvirksomhed, eller om de bliver boende i området under hele deres uddannelse.

5.2 Elevernes trivsel på kostafdelingerne

Der findes en række generelle forhold ved det at bo på kostafdeling for elever, som også gør sig gældende for elever i denne forsøgsordning. Eleverne fremhæver, at der foregår mange forskellige

sociale og fysiske aktiviteter på kostafdelingerne, som gør det attraktivt at bo der, også under praktikperioder, selvom de har mindre fritid sammenlignet med elever i skoleperioder. Eleverne, som er en del af forsøgsordningen, peger på, at kostafdelingen giver dem mulighed for at være en del af et ungdomsmiljø, hvilket mange af dem har ønsket. Samtidig peger flere på, at det kan tage tid at blive en del af dette miljø, når man samtidig har en travl hverdag.

Kostafdelingerne er attraktive, fordi de tilbyder en række sociale aktiviteter

Kostafdelingerne på de deltagende skoler tilbyder både formelle og uformelle sociale aktiviteter, som har til formål at styrke elevernes trivsel. Der tilbydes typisk forskellige muligheder for sociale og fysiske aktiviteter, fx bowling, fisketure, fitness og fodbold samt mere uformelle sociale aktiviteter, som fx aftenkaffe, et brætspil eller visning af film i fælleslokalerne.

Eleverne deltager ikke kun i de sociale aktiviteter på kostafdelingerne, men også i aktiviteter i lokalområdet, fx er nogle elever medlemmer af den lokale håndboldklub eller af det lokale fitnesscenter. På nogle af kostafdelingerne opfordrer personalet eleverne til at involvere sig i det lokale foreningsliv for at få et socialt netværk uden for skolen samt for at skabe en tilknytning til området. Dels med formålet om at fastholde eleverne i deres uddannelse og dels med formålet om at øge chancen for, at de bliver boende i området efter endt uddannelse. Flere af kostafdelingerne yder økonomisk tilskud til elevernes medlemskaber.

Eleverne trives på kostafdelingerne, og de er en del af det sociale miljø i det omfang, de selv ønsker og tager initiativ til det. De elever, der både bor på kostafdeling i både skole- og praktikperioder, understreger, at de har mere fritid og dermed mere overskud til at deltage i de sociale aktiviteter, som kostafdelingerne tilbyder, når de er i deres skoleperioder, end når de er i deres praktikperioder. Det hænger sammen med, at eleverne har mere fritid i skoleperioder pga. skoledagenes længde, mens de pga. lange arbejdsdage i praktikken ofte er trætte og har brug for at restituere, når de har fri.

Det tager tid for eleverne at blive en del af det sociale fællesskab på kostafdelingerne. Eleverne peger på, at det er overvældende at skulle lære mange nye mennesker at kende i perioder af deres uddannelse, hvor de har meget lidt fritid og lange arbejdsdage. Her spiller størrelsen på kostafdelingen en rolle. På de større kostafdelinger, som har mange elever boende, peger eleverne på, at det kræver en større indsats at blive en del af det sociale fællesskab, end det er tilfældet for de elever, der bor på de mindre kostafdelinger. Ifølge eleverne har det særligt været på tidspunkter med få elever, at de har lært de andre elever bedre at kende, fx i weekender og ferier.

Generelt peger de oplæringsansvarlige i virksomhederne på, at det, at eleverne har et socialt fællesskab med andre unge uden for arbejdstiden, betyder, at virksomhederne kan fokusere på elevernes oplæring i praktikken uden at skulle bekymre sig om elevernes trivsel uden for arbejdstiden. Når elever vælger at bosætte sig alene i forbindelse med en praktikperiode, oplever de oplæringsansvarlige i virksomhederne sommetider, at de i højere grad bekymrer sig om eleverne, fordi de ikke nødvendigvis har andre unge og et netværk af voksne omkring sig uden for arbejdstiden.

Det har stor betydning for eleverne at have et netværk af voksne at støtte sig til

Ifølge eleverne har det stor betydning for deres trivsel på kostafdelingerne, at der er voksne til rådighed, som viser interesse for dem, og som de kan søge hjælp og støtte hos.

Ifølge lederne af kostafdelingerne har det ligeledes stor betydning for elevernes trivsel, at der er voksne til rådighed, som eleverne selv har mulighed for at opsøge. Men det er også helt centralt, at personalet på kostafdelingerne har mulighed for at få øje på de elever, der har brug for særlig støtte. Ifølge flere ledere har det været med til at fastholde elever på deres uddannelse, at de bor på en kostafdeling under deres praktik frem for at bo for sig selv.

Både de oplæringsansvarlige i virksomhederne og lederne af kostafdelingerne peger på, at det er en styrke, at personalet på kostafdelingerne har blik for elevernes generelle trivsel, fordi elevernes trivsel i deres fritid også har betydning for deres trivsel i praktik. Der er blandt de deltagende skoler eksempler på, at personalet på kostafdelingerne i samarbejde med elevens praktiksted hjælper elever med behov for særlig støtte. Fx ved at indgå et samarbejde om at oprette en mentorordning, som kan støtte eleven.

Forskellige hverdagsrytmer på kostafdelingen er en udfordring for elever i praktikperioder

Selvom eleverne i forsøgsordningen får mulighed for at indgå i et ungdomsmiljø, som mange af dem har ønsket, er der samtidig nogle udfordringer ved at bo på en kostafdeling sammen med elever, der har en anden hverdagsrytme end dem selv, fordi de er i gang med en skoleperiode. Dette er særligt en udfordring for elever, der deler værelse.

Nogle af de interviewede elever peger på, at de ofte er generede af larm og støj fra de andre elever på kostafdelingen. Dette er særligt generende for elever, der er i praktik, og som har behov for at restituere efter en lang arbejdsdag, og som desuden skal tidligt op. Nogle af eleverne, der indgår i forsøgsordningen, fortæller desuden, at de har natarbejde eller skæve arbejdstider, som i endnu mindre grad harmonerer med den hverdagsrytme, elever, der er i gang med en skoleperiode, har. Det kan derfor være svært at bo sammen med elever, der har en anden hverdag end en selv, når man bor tæt sammen på en kostafdeling.

Flere elever peger også på, at det kan være en udfordring at dele værelse med en, der har en anden hverdag end dem selv. Det varierer, hvorvidt eleverne bor på tomandsværelse eller enmandsværelse. Nogle ledere af kostafdelingerne er opmærksomme på at sætte eleverne sammen på værelse med nogen, som har samme hverdagsrytme som dem selv. Det er dog ikke altid muligt at tage højde for elevernes individuelle behov. Enten fordi der ikke er værelser nok til, at dem, der har behov for et eneværelse, kan få det, eller fordi sammensætningen af elever ikke passer med, at de kan blive matchet med en, der har samme hverdag som dem selv.

Elever, der flytter kostafdeling, kan have svært ved at omstille sig

Nogle af de elever, der bor på kostafdeling i praktikperioder, bor hjemme i deres skoleperioder. Andre elever bor på én kostafdeling i skoleperioder og på en anden kostafdeling i praktikperioder. Elever, der bor på to forskellige kostafdelinger – én i skoleperioder og én i praktikperioder – vurderer, at det tager tid at blive en del af hverdagen, når de flytter ud af den ene kostafdeling og ind på den anden. Når eleverne foretager et skift fra en kostafdeling til en anden, skal de vænne sig til nogle andre rutiner, et andet personale og nogle andre elever. De skal muligvis også forholde sig til at få en ny værelseskammerat, som de ikke har mødt før.

Hverdagen og kulturen på kostafdelingerne kan være meget forskellig. Fx vurderer eleverne, at deres relation til personalet er mere personlig og tæt på de mindre kostafdelinger end på de større. Samtidig forklarer eleverne, at der kan have været en stor udskiftning af elever på den kostafdeling,

som de kommer tilbage til, efter de har været væk i en periode. Det vil sige, at eleverne ikke kan forberede sig på, hvor mange af de elever, som de før har boet sammen med, som stadig er tilbage på kostafdelingen. Eleverne understreger, at det kræver en indsats at skulle lære mange nye elever at kende, hver gang de flytter.

Eleverne må ofte skifte værelse, når de flytter kostafdeling. Kostafdelingerne har sjældent mulighed for at lade elevernes værelse stå ubrugt, så de kan flytte ind på det samme værelse, når de kommer tilbage, fordi værelset skal bruges til andre elever. Det betyder, at eleverne er nødsaget til at pakke alle deres ting ned, fx møbler, og tage dem med, når de skal flytte kostafdeling. De mange skift stiller store krav til elevernes modenhed og fleksibilitet, men eleverne betragter det som en nødvendighed, som de er villige til at overkomme, for at de kan få deres uddannelse.

5.3 Nye krav til organisering af kostafdelingerne

Når kostafdelingerne har elever boende, der er i praktik, kræver det, at lederne af kostafdelingerne tager højde for en række praktiske forhold, som fx udvidelse af åbningstiderne og muligheder for at tilbyde måltider på andre tidspunkter end for elever i skoleperioder. Det har i forsøgsperioden været muligt at finde nogle gode løsninger på de nye krav til organisering inden for de eksisterende rammer for de relativt få elever, der har været med i forsøgsordningen. På trods af at ordningen stiller nye krav til organiseringen af kostafdelingerne, er lederne af afdelingerne generelt positive omkring at have elever boende, som er i deres praktikperioder.

Elever i praktik har brug for måltider og en åben kostafdeling på andre tidspunkter end elever, der går i skole

Elever, der er i praktik, har andre mødetider end elever, der er på skole. Fx møder de ofte, inden de øvrige elever spiser morgenmad, og kommer hjem efter aftensmaden. Helt konkret har disse elever behov for måltider på andre tidspunkter end de øvrige elever. Kostafdelingerne har løst denne udfordring ved, at eleverne enten selv har tilberedt deres måltider i kostafdelingernes elevkøkkener, eller ved at eleverne, eller køkkenpersonalet på skolen, har smurt en madpakke, som de kan tage med ud på deres praktiksted.

De deltagende kostafdelinger har desuden imødekommet elevernes behov for at holde åbent på tidspunkter, hvor de normalt ville være lukkede, fx i ferier og helligdage, hvor flere af eleverne i forsøgsordningen har arbejdet. Det samme gør sig gældende i weekender, hvor erhvervsskolerne ellers har lukket, og hvor kostafdelingerne derfor normalt også er lukkede. Flere ledere af kostafdelingerne peger på, at der har været en ansat, som eleverne har kunnet kontakte på telefonen døgnet rundt, hvis de har haft brug for det.

Flere elever vil kræve flere ressourcer

Lederne af de deltagende skolers kostafdelinger peger bredt set på, at der vil være behov for flere ressourcer, hvis antallet af elever på ordningen stiger. Ifølge lederne har det været muligt at finde gode løsninger på elevernes behov i forbindelse med forsøgsordningen inden for de eksisterende rammer, fordi der har været så få elever med i forsøgene. Lederne understreger, at det vil kræve flere ressourcer, hvis flere elever fremover benytter sig af ordningen, fx i forhold til, at der er personale på kostafdelingen i weekenderne. På nogle af de deltagende skolers kostafdelinger sætter en begrænset værelseskapacitet en naturlig grænse for, hvor mange elever der er plads til ud over de elever, der er kostelever i skoleperioder. Denne udfordring må der tages højde for, hvis ordningen skal fortsættes ud over forsøgsperioden.

Evaluering af forsøg med tilskud til elevers indkvartering på kostafdelinger under praktik i tyndt befolkede områder

© 2019 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-350-9

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk